

Administracja publiczna

Administracja i obywatele. W stronę partnerstwa

Dr hab. Ryszard Szarfenberg

Instytut Polityki Społecznej

rszarf.ips.uw.edu.pl/apub

Rok akademicki 2018/2019

Podróż kontynuujemy i kończymy na współdziałaniu

1. Administracja multicentryczna. Poziomy zarządzania publicznego
2. Polityka publiczna i rola administracji w jej tworzeniu

I. Tworzenie polityki publicznej

3. Zarządzanie publiczne przez władztwo. Administracja władcza i jej przeobrażenia
4. Prawo do dobrej administracji - narzędzie ochrony jednostki przed nadużyciem władztwa

II. Regulowanie przez zakazy i nakazy

5. Administracja dobrobytu. Ewolucja zakresu i form wykonywania funkcji świadczącej
6. Mechanizmy rynkowe jako główna metoda zapewnienia usług publicznych

III. Zapewnianie usług publicznych

7. Zarządzanie przez rezultaty. Administracja zorientowana na wyniki
8. Zarządzanie zasobami ludzkimi w administracji publicznej
9. Rewolucja technologiczna w zarządzaniu publicznym. E-administracja
10. Nowa formuła kontroli w administracji. Od klasycznej kontroli do audytu i zarządzania jakością

IV. Zdolność do działania i sprawność

11. Europeizacja zarządzania publicznego. Administracja krajowa w Unii Europejskiej
12. Administracja współpracująca. Zarządzanie publiczne jako kooperacja
13. Administracja i obywatele. W stronę partnerstwa

V. Współdziałanie

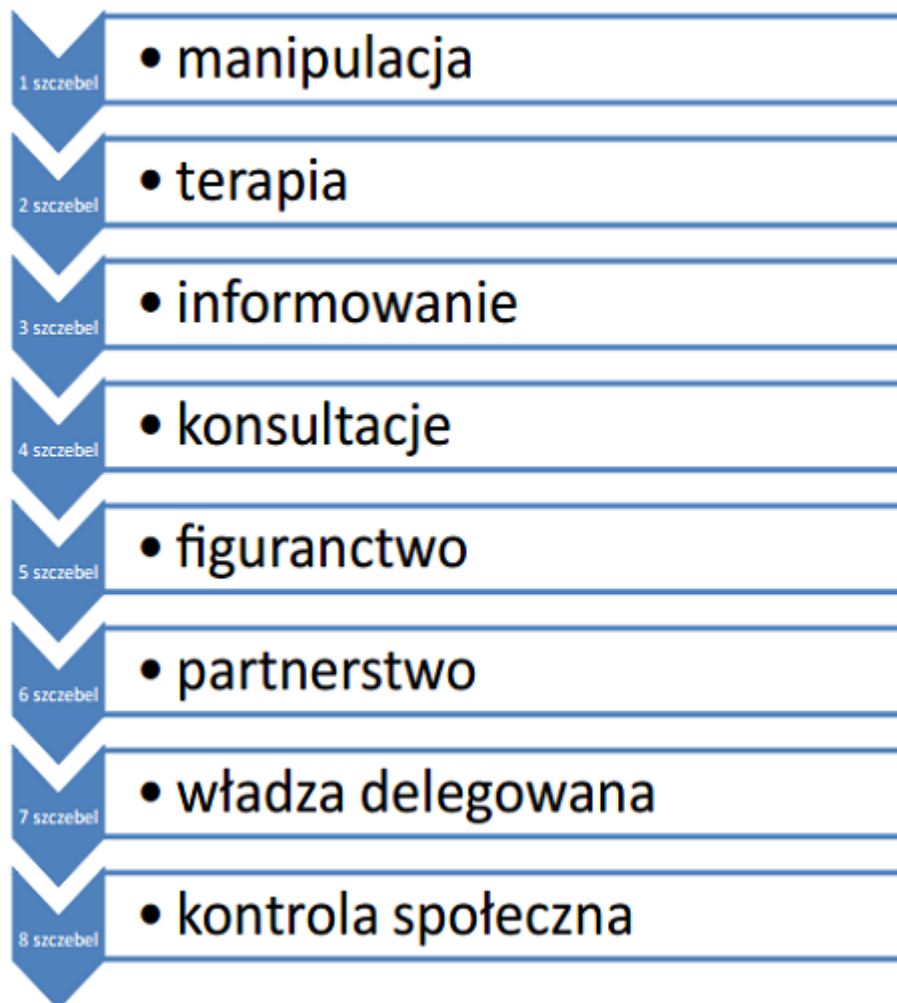
Administracja jako partner, koordynator, mediator.
Zarządzanie publiczne w partnerstwie z obywatelami

- **Obywatel jako partner administracji**
- **Formy partycypacji obywatelskiej w zarządzaniu publicznym**
- **Budżety partycypacyjne**
- **Konsultacje społeczne**
- **Udział społeczeństwa w wykonywaniu funkcji władczych administracji**

Pytania sprawdzające

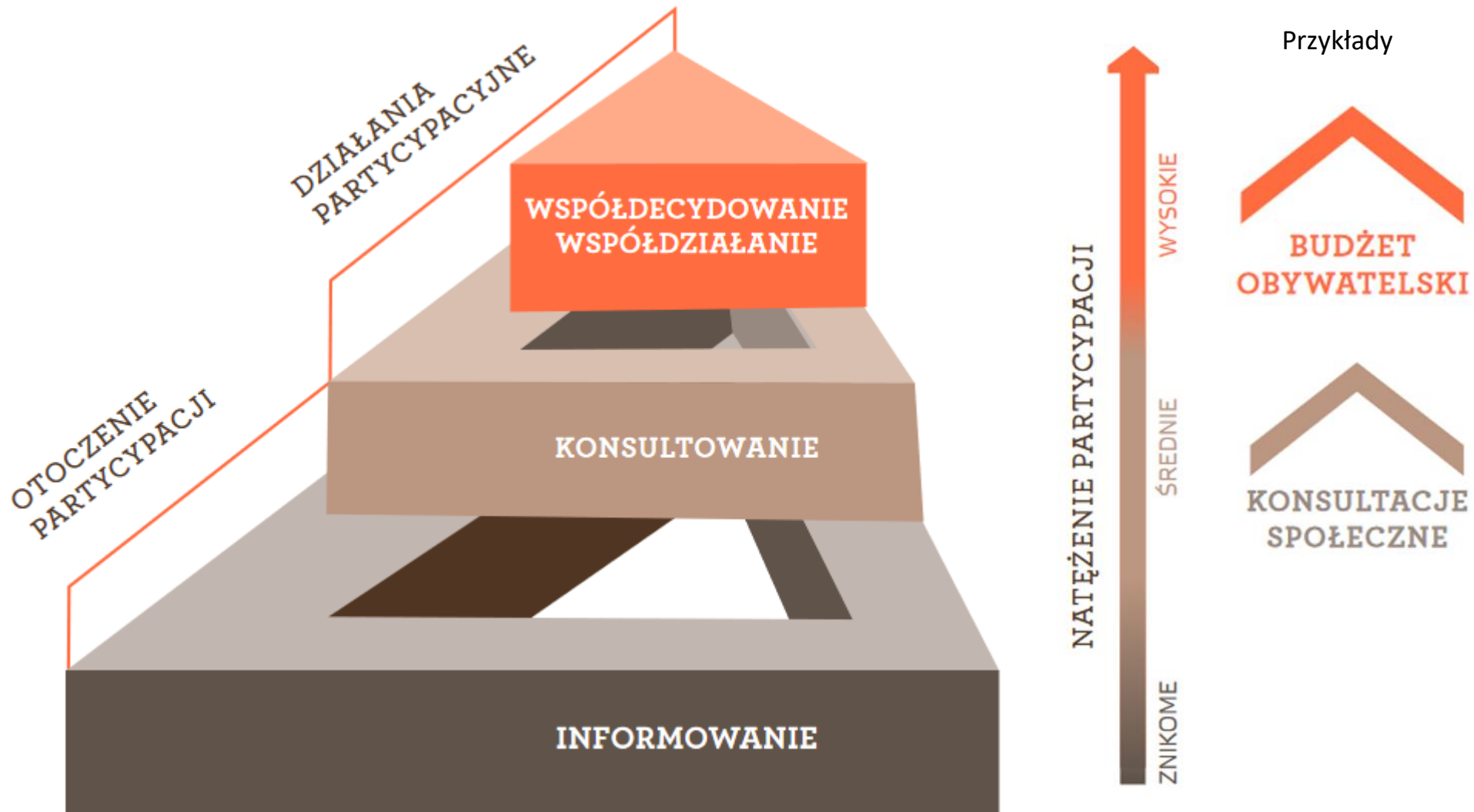
1. Wymień **instytucjonalne formy partycypacji obywatelskiej** w zarządzaniu publicznym.
2. Wymień **proceduralne** formy partycypacji obywatelskiej w zarządzaniu publicznym.
3. Jakie instytucje są w Polsce odpowiedzialne za prowadzenie tzw. **dialogu społecznego**?
4. Jakie **zasady konsultacji społecznych** przewiduje ustawa o samorządzie gminnym?
5. Jakie **narzędzia partycypacji społecznej** występują w procedurze opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego?
6. Na czym polega **budżet partycypacyjny**?
7. Jakie korzyści może przynieść wprowadzenie budżetu partycypacyjnego?
8. Jak wygląda procedura utworzenia i zagospodarowania **funduszu sołectkiego**?
9. Czego może dotyczyć **inicjatywa lokalna**?

Drabina partycypacji obywatelskiej Sherry R. Arnstein (1969) i jej polska interpretacja

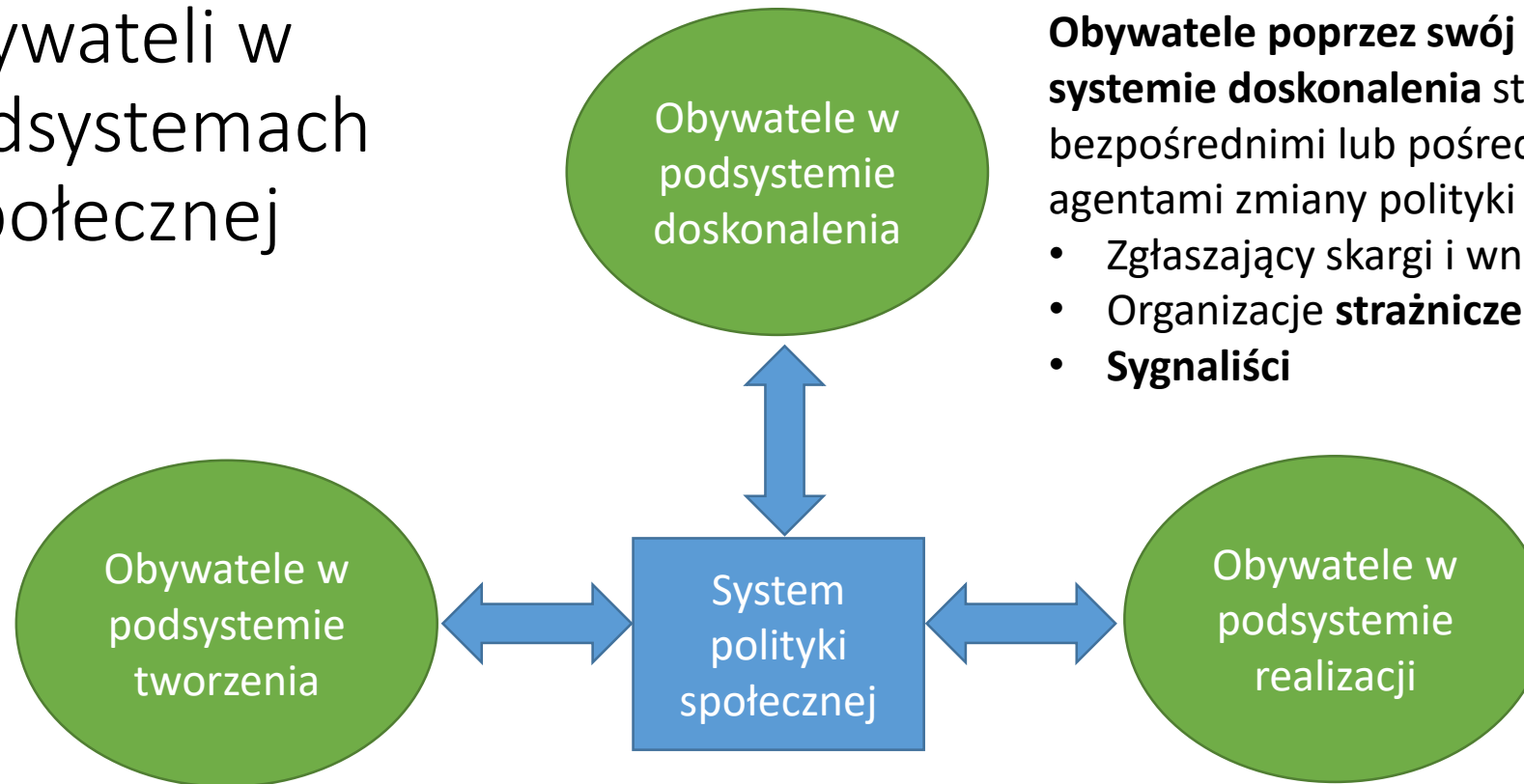


1. Władze decydują całkowicie jednostronnie i samodzielnie, nie informując opinii publicznej.
2. Władze decydują całkowicie jednostronnie i samodzielnie, ale informują opinię o podjętych decyzjach po ich podjęciu.
3. Władze decydują całkowicie jednostronnie i samodzielnie, ale oprócz informowania opinii społecznej o podejmowanych decyzjach po ich podjęciu szeroko uzasadniają te decyzje, nakłaniając do ich akceptacji.
4. Przed podjęciem decyzji informują o swych planach i przyjmują do wiadomości pojawiające się opinie społeczne, wykorzystując je w mniejszym lub większym stopniu do zmiany treści decyzji.
5. Przed podjęciem decyzji zasięgają aktywnie opinii poszczególnych obywateli (wybranych liderów, ekspertów) czy też korzystają z wysłuchań publicznych, sondaży telefonicznych, badań opinii publicznej.
6. Przed podjęciem decyzji aktywnie zasięgają opinii, przeprowadzając konsultacje społeczne z różnymi grupami społecznymi i ich reprezentacjami (organizacjami) na podstawie wymogów prawa lub politycznej woli.
7. Przed podjęciem decyzji zasięgają opinii w ramach ustawowo powołanych przez państwo publicznych instytucji konsultacyjnych i opiniodawczych, których wysłuchanie ma charakter obowiązkowy.
8. Przed podjęciem decyzji współpracują z partnerami społecznymi (negocjacje, wspólne planowanie, osiągnięcie konsensusu) i wspólnie z nimi podejmują kompromisową, wspólną decyzję na przykład w formie porozumienia lub wspólnego programu.

Stopnie partycypacji obywatelskiej w uproszczeniu



Udział obywateli w trzech podsystemach polityki społecznej



Obywatele poprzez swój udział w systemie doskonalenia stają się bezpośrednimi lub pośrednimi agentami zmiany polityki

- Zgłaszający skargi i wnioski
- Organizacje **strażnicze**
- **Sygnaliści**

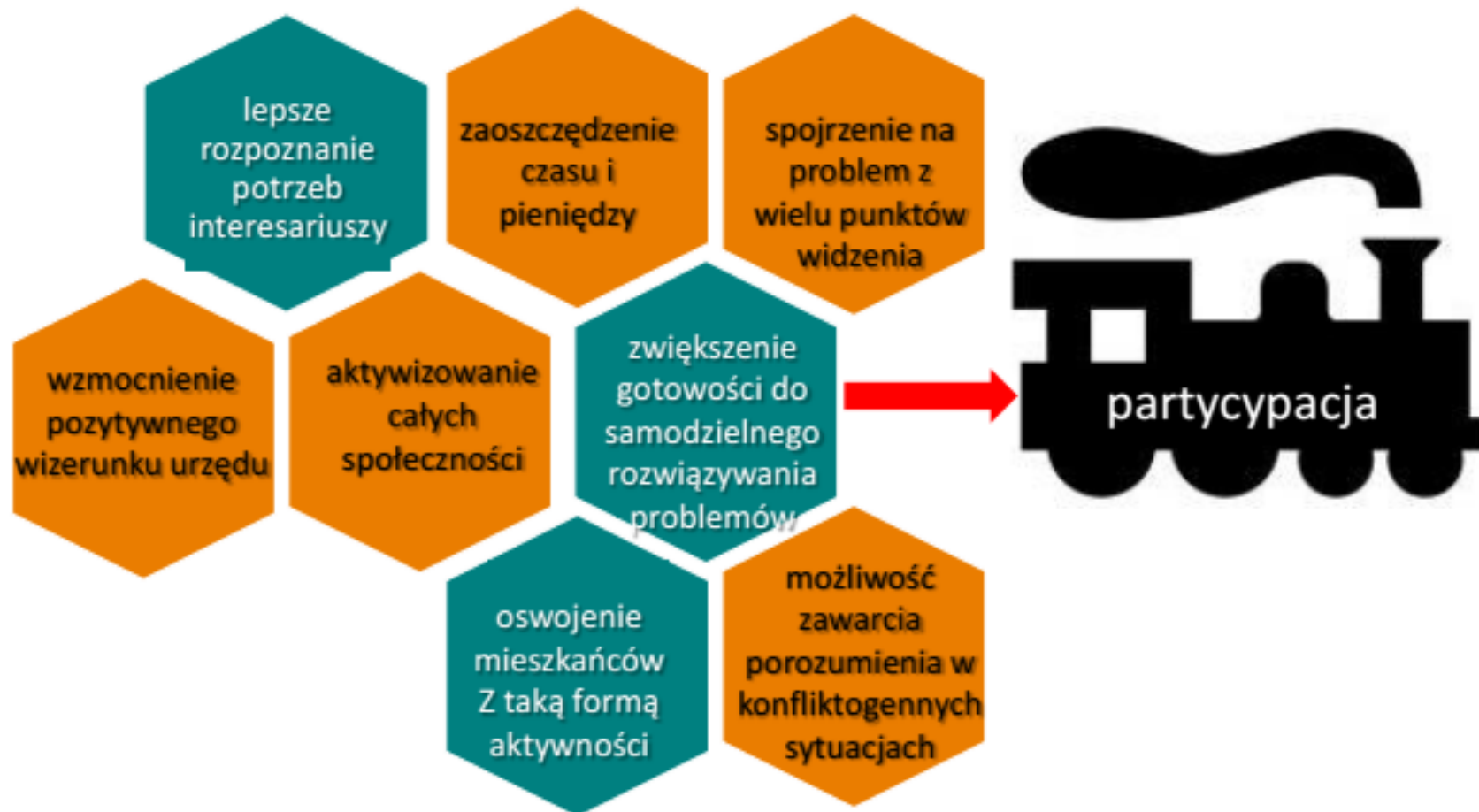
Obywatele poprzez swój udział w systemie tworzenia stają się bezpośrednimi lub pośrednimi twórcami polityki jako

- **Politycy** w partiach politycznych
- **Aktywiści i lobbyści** w ruchach i organizacjach niepolitycznych
- **Ekspertsi** akademicy i z think tanków
- **Wyborcy**

Obywatele poprzez swój udział w systemie realizacji stają się bezpośrednimi lub pośrednimi realizatorami polityki jako

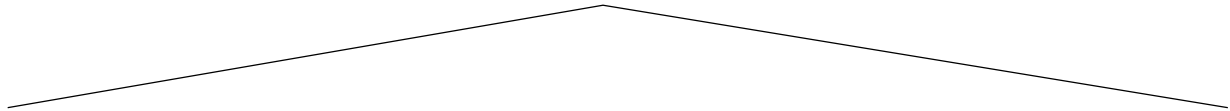
- **Politycy i urzędnicy** w administracji publicznej
- **Zarządzający** organizacjami realizującymi
- **Profesjoniści** (służby społeczne)
- **Wspomagani** przez służby społeczne

Korzyści ze współpracy administracji z obywatelami



Instytucjonalne i proceduralne formy partycypacji obywateli w zarządzaniu publicznym

FORMY PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ W ZARZĄDZANIU PUBLICZNYM



FORMY INSTYTUCJONALNE

- **Instytucje dialogu społecznego**
- **Rady i komitety opiniotawczo-doradcze**
- **Instytucje monitorujące**

FORMY PROCEDURALNE

- **Konsultacje publiczne, konsultacje społeczne**
- Procedury udziału obywateli w tworzeniu budżetów (**budżet partycypacyjny, fundusz sołecki**)
- **Inicjatywa lokalna**
- Gwarancje **udziału organizacji społecznych w postępowaniach administracyjnych niedotyczących ich interesu**

Instytucjonalne formy partycypacji obywatelskiej w zarządzaniu publicznym

INSTYTUCJE DIALOGU SPOŁECZNEGO

Dialog społeczny to proces trójstronnej współpracy w sprawach gospodarczo-społecznych z udziałem związków zawodowych, organizacji pracodawców i administracji publicznej. Od strony instytucjonalnej opiera się na [Radzie Dialogu Społecznego](#) i jej regionalnych odpowiednikach – **wojewódzkich radach dialogu społecznego**

RADY I KOMITETY OPINIODAWCZO-DORADCZE powoływane przy organach administracji publicznej z udziałem przedstawicieli społeczeństwa

obywatelskiego. Ich wyróżnikiem jest **brak formalnych uprawnień decyzyjnych.** Wyróżniamy wśród nich instytucje funkcjonujące permanentnie i powoływane dla realizacji konkretnego zadania

INSTYTUCJE MONITORUJĄCE z udziałem przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego

Charakteryzuje je wyposażenie w **ograniczone uprawnienia decyzyjne.** Wśród nich największe znaczenie mają [komitety monitorujące](#) powoływane dla programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej

Instytucje odpowiedzialne za prowadzenie dialogu społecznego

- **Uwaga!** Podręcznik w tym obszarze zdezaktualizował się : Komisję Trójstronną do spraw Społeczno-Gospodarczych oraz wojewódzkie komisje dialogu społecznego zastąpiły [Rada Dialogu Społecznego](#) (RDS) i **wojewódzkie rady dialogu społecznego** (nie są obowiązkowe)
- RDS jest „**forum trójstronnej współpracy** strony pracowników, strony pracodawców oraz strony rządowej”, które działa na rzecz m.in.:
 - realizacji **zasady partycypacji i solidarności społecznej w zakresie stosunków zatrudnienia**
 - **poprawy jakości formułowania i wdrażania polityk oraz strategii społeczno-gospodarczych**, a także budowania wokół nich **społecznego porozumienia** w drodze prowadzenia **przejrzystego, merytorycznego i regularnego dialogu organizacji pracowników i pracodawców oraz strony rządowej**

Proceduralne formy partycypacji obywatelskiej w zarządzaniu publicznym

- Do proceduralnych form partycypacji obywatelskiej zaliczamy:
 - **konsultacje społeczne**
 - procedury udziału obywateli w tworzeniu budżetów (**budżet partycypacyjny, fundusz sołecki**)
 - **inicjatywę lokalną**
 - gwarancje **udziału organizacji społecznych w postępowaniach administracyjnych** niedotyczących ich interesu

W zestawieniu instytucjonalnych i proceduralnych form partycypacji można jeszcze dodać

- **Instrumenty demokracji bezpośredniej: referendum** jako szczegółowo opisywane przez opracowania z zakresu prawa konstytucyjnego
- **Formy partycypacji w parlamentarnym procesie legislacyjnym: obywatelska inicjatywa ustawodawcza (inicjatywa ludowa)**, ale też **wysłuchanie publiczne**, jako kwestii pozostającej poza sferą administracji publicznej czy szerzej władzy wykonawczej
- **Petycje** (ustawa o petycjach z 2014 r., weszła w życie w 2015 r.)

Cel i sens konsultacji z obywatelami

Celem konsultacji jest poprawa jakości decyzji i legislacji. Wysłuchanie racji różnych stron pozwala wcześniej wychwycić błędy i stworzyć bardziej wyważone rozwiązania. Decyzje mogą wtedy uwzględniać zróżnicowane potrzeby obywateli, grup, środowisk i instytucji społeczeństwa obywatelskiego. Konsultacje służą artykulacji i wymianie poglądów, a nie prowadzeniu sporów.

Konsultacje są kluczowym sposobem włączania obywateli w proces podejmowania decyzji. Udział obywateli w procesie kształtowania polityk publicznych i rozwiązań prawnych przyczynia się do urzeczywistniania dobra wspólnego postrzeganego w kategoriach jakości życia całej społeczności.

Konsultacje są inicjowane przez administrację publiczną – rządową i samorządową. Uczestniczenie w konsultacjach jest prawem każdego obywatela

Siedem zasad konsultacji

1. DOBRA WIARA

Konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego. Strony słuchają się nawzajem, wykazując wolę zrozumienia odmiennych racji.

2. POWSZECHNOŚĆ

Każdy zainteresowany tematem powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić w nich swój pogląd.

3. PRZEJRZYSTOŚĆ

Informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być powszechnie dostępne. Jasne musi być, kto reprezentuje jaki pogląd.

4. RESPONSYWNOŚĆ

Każdemu, kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w rozsądnym terminie.

5. KOORDYNACJA

Konsultacje powinny mieć gospodarza odpowiedzialnego za konsultacje tak politycznie jak organizacyjnie. Role te powinny być odpowiednio umocowane w strukturze administracji.

6. PRZEWIDYWALNOŚĆ

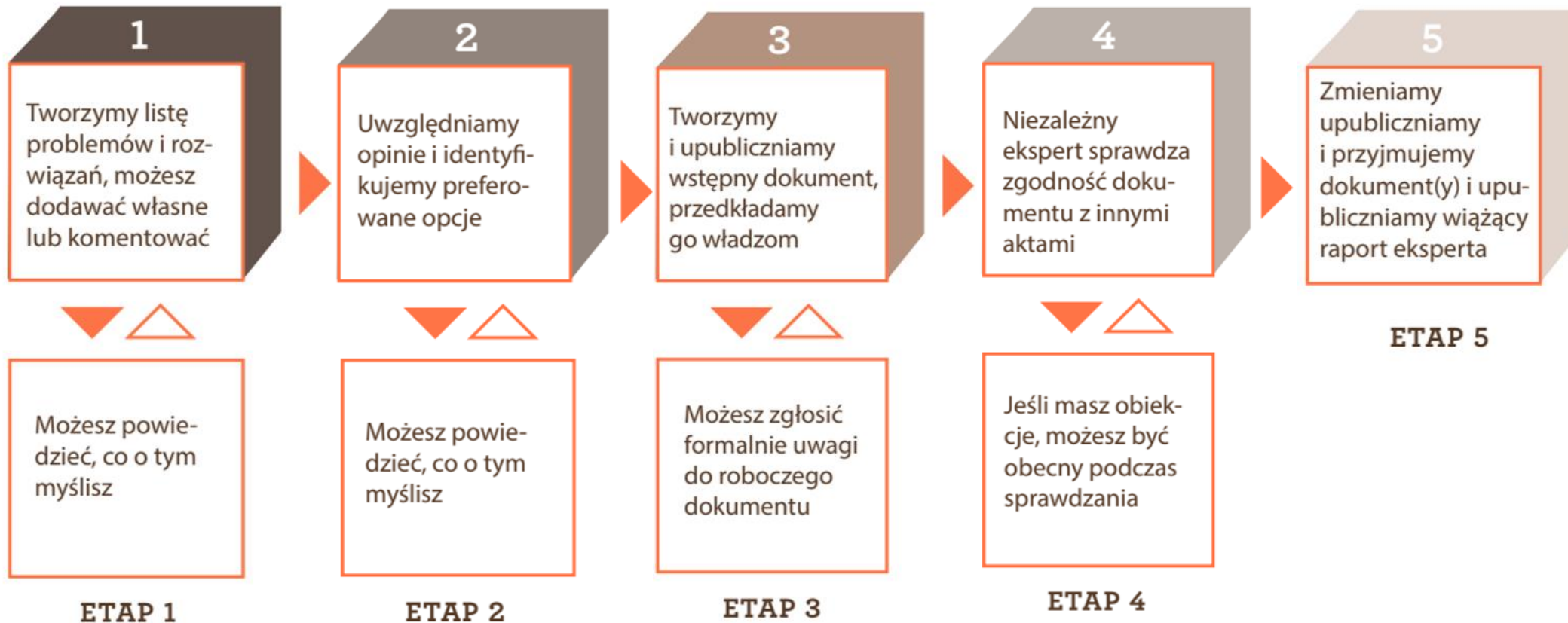
Konsultacje powinny być prowadzone od początku prac nad zmianą i od początku procesu legislacyjnego. Powinny być prowadzone w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły.

7. POSZANOWANIE INTERESU OGÓLNEGO

Choć poszczególni uczestnicy konsultacji mają prawo przedstawiać swój partykularny interes, to ostateczne decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji powinny reprezentować interes publiczny i dobro ogólne.

[Konsultacje społeczne – jak sprawić by były lepsze? Propozycja Kodeksu Konsultacji i ścieżka wdrożenia](#)

Etapy konsultacji społecznych



Zasady konsultacji społecznych przewiduje ustawa o samorządzie gminnym

W ustawie ogólnie określono, że „W wypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla gminy mogą być przeprowadzane na jej terytorium konsultacje z mieszkańcami gminy”

Kiedy gminne konsultacje społeczne są obowiązkowe, a kiedy fakultatywne?



Charakter obligatoryjny

Organ gminy ma obowiązek przeprowadzenia konsultacji „w wypadkach przewidzianych ustawą”, co dotyczy

- tworzenia, łączenia, dzielenia i znoszenia gmin oraz ustalania ich granic
- nadania gminie lub miejscowości statusu miasta i określenia jego granic
- ustalenia i zmiany nazwy gminy oraz siedziby jej władz
- utworzenia jednostki pomocniczej gminy oraz nadania jej statutu

Charakter fakultatywny

Organ gminy nie ma obowiązku przeprowadzenia konsultacji (może je przeprowadzić, ale nie musi tego zrobić) – „w innych sprawach ważnych dla gminy”

Petycje jako nowa forma partycypacji obywateli w zarządzaniu publicznym

Art. 2. 1. Petycja może być złożona przez osobę fizyczną, osobę prawną, jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną lub grupę tych podmiotów, zwaną dalej „podmiotem wnoszącym petycję”, do organu władzy publicznej, a także do organizacji lub instytucji społecznej w związku z wykonywanymi przez nią zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej.

3. Przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności, zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

Art. 6. 1. Adresat petycji, który jest niewłaściwy do jej rozpatrzenia, przesyła ją niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 30 dni od dnia jej złożenia, do podmiotu właściwego do rozpatrzenia petycji, zawiadamiając o tym równocześnie podmiot wnoszący petycję.

Art. 10. 1. Petycja powinna być rozpatrzona bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia jej złożenia.

Art. 13. 1. Podmiot rozpatrujący petycję zawiadamia podmiot wnoszący petycję o sposobie jej załatwienia wraz z uzasadnieniem w formie pisemnej albo za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

2. Sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

[Strona edukacyjna dotycząca petycji – ustawa, najczęściej zadawane pytania, ekspertyzy](#)

Narzędzia partycypacji społecznej w procedurze opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Ustawodawca przewidział w przepisach ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym **obligatoryjny udział społeczeństwa w tworzeniu planów oraz poprzedzających je studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy**

Formy partycypacji na etapie przygotowywania planu

1. **Możliwość składania wniosków do planu** – wójt ma obowiązek ogłosić w miejscowej prasie oraz za pomocą innych, zwyczajowo przyjętych metod, przystąpienie do sporządzenia planu. Każdy ma prawo złożyć wniosek dotyczący zawarcia w planie konkretnych postanowień. Wnioski nie muszą być uwzględnione, ale powinny być rozpatrzone. Lista nieuwzględnionych uwag musi być załączona do projektu uchwały w sprawie planu
2. **Możliwość wglądu do upublicznionego projektu planu** – po przygotowaniu projektu planu jest on wykładany do wglądu dla każdego zainteresowanego
3. **Możliwość udziału w dyskusji publicznej** – wójt po wyłożeniu projektu planu do wglądu ma **obowiązek zorganizować dyskusję publiczną** na jego temat, z tym że ustawa nie precyzuje zasad czy oczekiwanych rezultatów dyskusji
4. **Możliwość wniesienia uwag dotyczących planu miejscowego** – uwagi do projektu planu miejscowego może wnieść każdy, kto kwestionuje ustalenia przyjęte w projekcie planu

Partycypacja społeczna w rewitalizacji – definicja

- Partycypacja społeczna obejmuje
co?
- **przygotowanie, prowadzenie i ocenę** rewitalizacji
w jaki sposób?
- w sposób zapewniający **aktywny udział interesariuszy**
udział w czym?
- w tym poprzez uczestnictwo w
 - konsultacjach społecznych
 - pracach [Komitetu Rewitalizacji](#)

Formy konsultacji społecznej i interesariusze w rewitalizacji

Formy konsultacji społecznych

1. zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej (e-mail, formularze)
2. spotkania
3. debaty
4. warsztaty
5. spacer studyjne
6. ankiety
7. wywiady
8. grupy przedstawicielskie lub zbieranie uwag ustnych

Interesariusze

1. **mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami** znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego
2. pozostali **mieszkańcy gminy** inni niż wymienieni w pkt 1
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy **działalność gospodarczą**
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy **działalność społeczną**, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne
5. **jednostki samorządu terytorialnego** i ich jednostki organizacyjne
6. **organy władzy publicznej**
7. podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Budżet partycypacyjny – definicja i procedura

Definicja budżetu partycypacyjnego: mechanizm alokacji wydatków publicznych, najczęściej na poziomie władzy lokalnej, w ramach którego zagwarantowany jest bezpośredni udział obywateli w decydowaniu o ostatecznym podziale środków publicznych

Budżet partycypacyjny przykłady z dużych miast: [Warszawa](#), [Poznań](#), [Kraków](#)

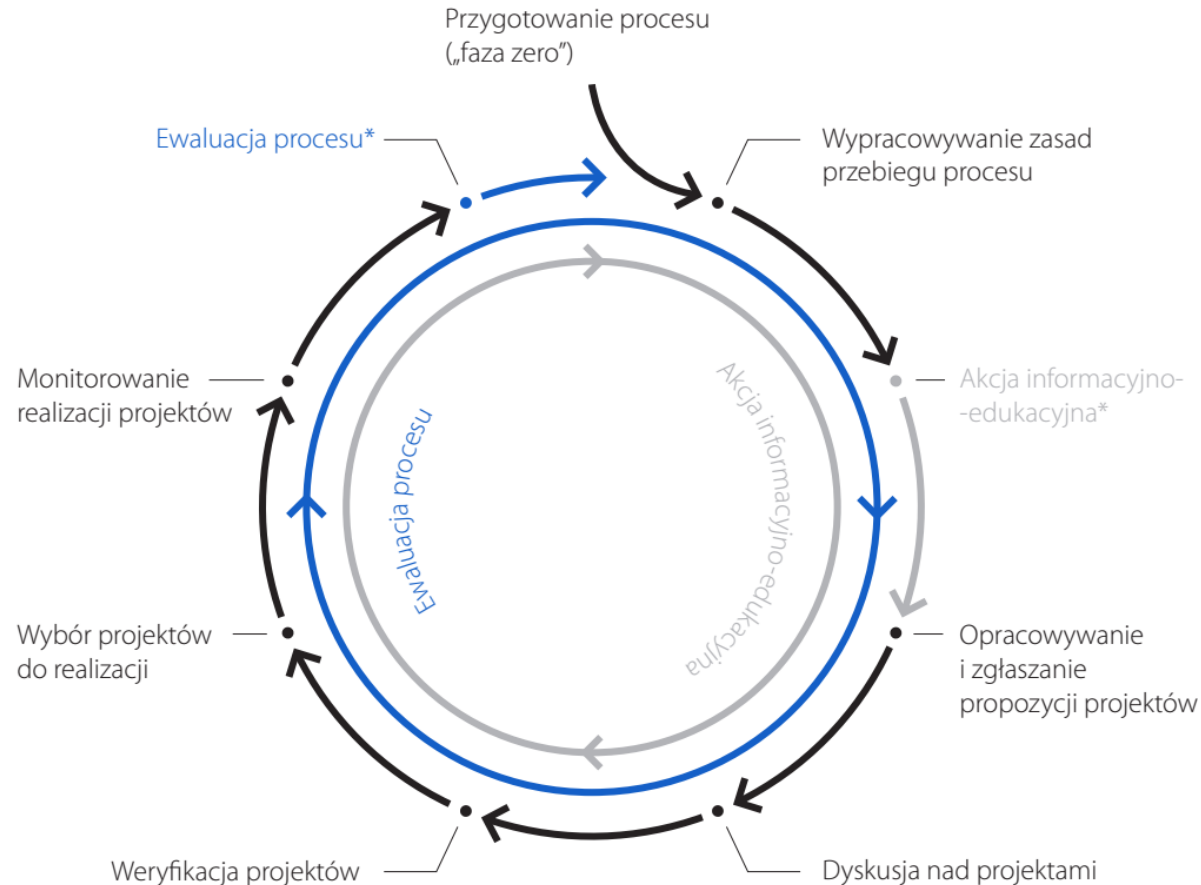
Sopocka procedura budżetu partycypacyjnego

1. do rozdysponowania w ramach procedury budżetu obywatelskiego **przeznacza się określoną kwotę z całego budżetu gminy**, z reguły ok. 1 proc. całości wydatków;
2. **każdy ma prawo zgłosić projekty**, które jego zdaniem należy zrealizować z tych środków: chodzi głównie o projekty inwestycyjne, infrastrukturalne (np. remonty dróg, budynków użyteczności publicznej itp.);
3. prezydent miasta we współpracy ze specjalnie do tego celu powołaną komisją rady miasta **dokонуje selekcji zgłoszonych projektów**;
4. **lista wyselekcjonowanych projektów jest poddawana pod głosowanie powszechne** mieszkańców gminy (quasi-referendum);
5. **projekty, które uzyskały największe poparcie, zostają wprowadzone do budżetu i są realizowane**

Etapy i zasady budżetu partycypacyjnego

1. Wiążący wynik procedury

Wyniki wyboru projektów w ramach budżetu partycypacyjnego muszą mieć charakter wiążący dla organów gminy (czyli, używając potocznego określenia: lokalnych władz). W świetle obecnych przepisów polskiego prawa, projekt budżetu przygotowuje organ wykonawczy, a uchwałę budżetową przyjmuje ostatecznie organ uchwałodawczy, niemniej ich zapisy powinny uwzględniać projekty wybrane do realizacji w procesie budżetu partycypacyjnego przez mieszkańców, w kształcie zgodnym z tym, który był przedmiotem głosowania.



Źródło: [Standardy procesów budżetu partycypacyjnego w Polsce, Stocznia, 2015](#)

[Baza wiedzy o budżetach partycypacyjnych w latach 2011-2015](#)

2. Przejrzystość i jawność procedury

Proces budżetu partycypacyjnego powinien przebiegać wedle możliwie przejrzystych, spisanych reguł, które muszą być znane mieszkańcom jeszcze przed uruchomieniem całej procedury i nie powinny podlegać zmianie w trakcie procesu (w ramach rocznego cyklu). Organizatorzy procesu powinni zadbać także o dostępność informacji na temat jego przebiegu i uwarunkowań dla wszystkich potencjalnie zainteresowanych osób.

3. Otwartość i inkluzywność procesu

Budżet partycypacyjny powinien opierać się na przyjaznych mieszkańcom procedurach, a jego organizatorzy powinni zapewnić chętnym do włączenia się w proces wsparcie na różnych jego etapach. Kluczowa jest również dbałość o informowanie o możliwości udziału w procesie jak najszerszych grup mieszkańców.

4. Zapewnienie przestrzeni do deliberacji (debaty) z udziałem mieszkańców

Budżet partycypacyjny nie powinien sprowadzać się jedynie do plebiscytowego wyboru pomiędzy konkurującymi projektami. Wyłonienie projektów do realizacji powinno być efektem wcześniejszej debaty pomiędzy mieszkańcami nad potrzebami i priorytetami ich lokalnej wspólnoty.

5. Wspieranie aktywności mieszkańców

Proces budżetu partycypacyjnego powinien opierać się na aktywności samych mieszkańców i stwarzać im jak najwięcej okazji i przestrzeni do współdziałania, m.in. w dyskusji o lokalnych potrzebach, współpracy przy przygotowywaniu projektów, rozmowie o priorytetach wydatkowych i budowaniu poparcia dla poszczególnych propozycji na etapie wyboru projektów do realizacji.

6. Myślenie długofalowe

Decyzja o uruchomieniu budżetu partycypacyjnego powinna być dobrze przemyślana i opierać się na myśleniu o nim jako o docelowo regularnym mechanizmie współdecydowania przez mieszkańców o funkcjonowaniu danej wspólnoty lokalnej. Działanie tego mechanizmu powinno być powiązane z myśleniem strategicznym o zrównoważonym rozwoju gminy.

Korzyści z wprowadzenia budżetu partycypacyjnego

- Udział w procesie tworzenia budżetu może być **swoistą „szkołą obywatelską”**, ponieważ realne włączenie obywateli w procesy decyzyjne pozwala lepiej zrozumieć przysługujące im prawa, ale także ciążące na nich obowiązki oraz zobowiązania, jakie władza ma wobec nich
- Obywatele zdobywają **umiejętność negocjowania między sobą, a także z władzą** najważniejszych celów polityki publicznej i środków finansowych jakie mają być przeznaczone na ich realizację
- Dzięki bezpośredniemu udziałowi w procesie decyzyjnym **obywatele uzyskują szerszy dostęp do informacji na temat działań władzy publicznej**

Procedura utworzenia i zagospodarowania funduszu sołectkiego

Definicja funduszu sołectkiego: wyodrębniona w budżecie gminy kwota, którą przeznaczają się na realizację przedsięwzięć wskazanych przez mieszkańców konkretnej jednostki pomocniczej gminy

Utworzenie funduszu sołectkiego **nie jest obowiązkowe** i zależy od decyzji rady gminy podejmowanej rokrocznie przed rozpoczęciem prac nad budżetem gminy na kolejny rok

Zachętą dla gmin zamierzających stworzyć fundusz jest jednak gwarancja zwrotu części poniesionych przez nie na ten cel wydatków z budżetu państwa

[Ustawa o funduszu sołectkim](#), pierwotna z 2009 r. nowa z 2014 – [uzasadnienie dla zmiany](#)



Fundusz sołecki – statystyka 2017 r.

Wydatki zrealizowane w 2017 r. przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach funduszu sołeckiego przedstawia poniższa tabela:

| Wyszczególnienie | WYDATKI OGÓŁEM | | Wydatki, zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego | | Udział wydatków funduszu sołeckiego w wydatkach ogółem (%%) |
|---------------------------|------------------|--------------------|--|-----------------|---|
| | liczba jednostek | kwota (tys. zł) | liczba jednostek | kwota (tys. zł) | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| JST OGÓŁEM, | 2 808 | 230 166 344 | 1 481 | 404 587 | 0,2 |
| w tym: | | | | | |
| GMINY | 2 412 | 111 984 447 | 1 478 | 404 162 | 0,4 |
| z tego: | | | | | |
| gminy miejskie | 236 | 24 698 513 | 5 | 471 | 0,0 |
| gminy wiejskie | 1 555 | 48 940 982 | 980 | 259 101 | 0,5 |
| gminy miejsko-wiejskie | 621 | 38 344 953 | 493 | 144 590 | 0,4 |
| MIASTA NA PRAWACH POWIATU | 66 | 78 504 052 | 3 | 425 | 0,0 |

FS jest też obecny w gminach miejskich i w miastach na prawach powiatu, ale skala wydatków jest niewielka w porównaniu z FS w gminach wiejskich

Definicja i zakres inicjatywy lokalnej

Inicjatywa lokalna – „mieszkańcy jednostki samorządu terytorialnego bezpośrednio, bądź za pośrednictwem organizacji pozarządowych i innych podmiotów* mogą złożyć wniosek o realizację zadania publicznego do jednostki samorządu terytorialnego, na terenie której mają miejsce zamieszkania lub siedzibę” w zakresie:

* Wymienionych w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

[Źródło: Inicjatywa lokalna krok po kroku, Sieć SPLOT](#)

13) działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych

3) działalność charytatywna;
4) podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
5) działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
16) kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
27) promocja i organizacja wolontariatu

14) nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie

17) wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
19) turystyka i krajoznawstwo
18) ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego

20) porządek i bezpieczeństwo publiczne

[Przykłady inicjatyw lokalnych złożonych w 2018 w Szczecinie](#)

Numeracja według punktów w art. 4. ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

[Jak przekonać władze do inicjatywy lokalnej?](#)

Lektura obowiązkowa

- **Administracja i obywatele. W stronę partnerstwa**, w: Dawid Sześciło (red.), *Administracja i zarządzanie publiczne. Nauka o współczesnej administracji*, Stowarzyszenie Absolwentów Wydziału Prawa i Administracji UW, 2014.
- Materiały uzupełniające
 - [Baza dobrych praktyk partycypacji](#)